

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu znale stvari, a nesloga sve pokrvari.“ Kar. Ped.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cijelu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najče najmanje 8 seljakah ta su voljni, da im list šalje svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat čemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novel se šalju kroz poštarinu *Nemačicu*. Ima, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje, na vrijeme, neka to javi odpravnictvu u otvorenom pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalazi se

Corcia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjena poštarina. Vlasti, dopisi i drugi spis štampaju se ili u cijelosti ili u izvudku, naime prema svojoj vrijednosti i smislu ovoga lista. Neopisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom listu. Probodena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglašaji od 8 redakata stoje 60 novč., a svaki redak svake 5 novč.; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglašaj i odpravnictvo. Dopisi se nevrtaču. Uredništvo i odpravnictvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Litnice*.

Poziv na predplatu.

Molimo sve naše p. n. predplatnike, da nam predplatu za drugo poluljetje čim prije poslati izvole. Preporučamo ujedno što vrhuće svim onim našim predplatnikom koji nam štogod duguju za ovu ili prošlu godinu, da odmah učine svoju dužnost, da uzmognemo ovaj pučki list bez skrbi neovisno i neustrašivo ravnati i uredjivati.

U Trstu, 1. Julija 1883.

Uredništvo.

U oči sabora.

U četvrtak dne 16. t. m. otvaraju se opet vrata istarskoga pokrajinskoga sabora u Poreču. Svako prvo saborsko zasjedanje imade njeku osobitu važnost. Osim što bivaju na početku saborovanja ovjetrovljeni zastupnici, biraju se istodobno muževi u razne odbore, kojim je zadaća, sav saborski rad proučiti, razpraviti te cilomu saboru na pretresivanje podnesti. Ovjetrovljenje samo po sebi je važan čin, najpače pako u onih saborih, gdje većina bezobzirno vladaju neosvrćući se nimalo na želje i težnje manjina. U istarskom saboru doživili smo jur, da je talijanska većina zastupnika hrvatske ili obće njoj nepoćudne jednostavno iz sabora izključila, nonavdeši nikakvog pravnog razloga. Prestaje tuj dakako i ustavnost i parlamentarizam, ali imade žalibože većina takovu moć, pa ju ona dosada i uživala imajući u ruci, što

uo rieč: škaro i sukno. U parlamentarnih saborih događaju se vrlo riedko ili nikad, da bi bio jedan zakonito izabrani zastupnik lišen svog poslanstva jer tim trpi neizmjeno ugled samog sabora. Tako visoko tieo, ko što je sabor ili ko što bi morao biti, nosuje nikad dopustiti, da u njem zavlada strast, da u njem odlučuje pristranost ili interes pojedine stranke. Mi očekujemo ovjetrovljenje naše petorice mirnom dušom i čistom savešću. Nismo vični da ikomu laskamo a najmanje protivniku, nu nam se neće niti pomisliti, da bi mogla biti sadanja većina istarskoga sabora toli bezobzirna, da nereknemo kratkovidna te bi htjela proti ikomu od naše petorice poslužiati sa onom: *tako hoću i tako mora biti*.

Prateći pomnjivo posljednje izbore iztakli smo tekom više brojevah našeg lista načino i sredstva, kojimi je protivnička stranka do velike većine zastupnikah došla. Toga nećemo opetovati a osvjeđeni smo u dnu duše, da kad bi mogli i kad bi htjeli naši protivnici po duši i po srcu govoriti i odlučivati, da bi oni sami iz svojo srećino mnogoga od svojih zastupničkih drugovah kući odpravili. To se neće dogoditi.

U koliko su nam poznati saborski odnošaji u našoj državi, *jedini* je naš sabor u kojem je toli ogromna većina pučanstva pokrajine stlačena na skoro nevidivu manjinu u zemaljskom zastupstvu. Dvije trećino slavenskog pučanstva Istre zastupa petorica zastupnikah, dočim jedna trećina Talijanah imade 25 svojih zastupnikah! Da je to stanje nezdravo

i nepravedno, potreba nam tekar dokazivati.

Po broju pučanstva mi bi morali imati svojih 20 zastupnikah a ostala deseterica pripala bi Talijanom. Šmerlingov izborni red koga mu pomoglo naši protivnici skovati, udešen je tako, da je nam skoro nemoguće doći do većine koja bi nas po Bogu i zakonu išla. Talijanski gradioći, brojeći jedva par hiljadah stanovnikah biraju po jednog zastupnikah, dočim izvanjski kotari sa 20 i više tisućah slavenskog pučanstva, biraju jedva po dva zastupnika.

Izvanjske obćine, koje su napuštene skoro izključivo slavenskim pučanstvom i koje biraju 12 zastupnikah odabraše jedva jedvice 4 naša pouzdanika. U gradioćih prošli smo mnogo gore a da i negovorimo o veplospjedu ili trgovačkih komorah.

U stalnom naobraženom svijetu vriedi pravilo, da u zemaljskom zastupstvu u zemljah sa mješovitim pučanstvom, vladate neki razmjer između broja pojedine narodnosti i njezinih zastupnikah. Tako vidjamo primjerice u susjednoj nam Gorickoj i Kranjskoj, dalje u Dalmaciji, Českoj, Galiciji itd. gdje su svuda narodne većine i manjine razmjerno pravično zastupane. U tom pogledu je naš sabor pravo čudo na svijetu. Kod nas taj nerazmjer nedade se obićnim pravili i zakoni protumačiti a svaki nepristran sudac mora doći do zaključka, da se nalazi istarsko pokrajinsko zastupstvo u bolestnoj i nenaravnom stanju. Koliko će taj naš protunaravni položaj potrajati, nemožemo već danas priicati, ali reći možemo već sada, da

ovako dugo potrajati nemože, jer naroditi živu niti mogu živiti van uz uvjet, da napreduju.

Neki mudrac kaže, da nije uvijek većina glasovah biljegom pravice, a mi tu mudru izreku upopravljam na naše odnošaje, nobojeći se ni najmanje povriediti tim dužavu pristojnost. Uzmimo u ruke ma koju statistiku bilo kojeg mu drago pisca, uvjeriti ćemo i najtvrdokornijeg protivnika, da smo mi u ovoj zemlji u velikoj većini. Ta većina pako morala bi imati u zemaljskom zastupstvu toliko glasovah, da odgovaraju ovoj većini. Toga žalibože neima, a zašto neima, znadomo predobro svi.

Držeći se pravila, da nevalja uvijek glasove brojiti, van često težkati; imajuć na umu sve okolnosti u kojih su se vršili poslednji saborski izbori, izpovjedamo iskreno, da smo posve zadovoljni sa posledicom izborah. Naša petorica služila bi svakomu saborskomu tieu na čast. Ona će zaisto sve svoje sile i sposobnosti uložiti za dobrobit ove naše siromašne pokrajine. Ona se neće osvrtati niti lievo niti desno već će stupati stalnim, opredijeljenim pravcem, koji vodi ka narodnom blagostanju. Protivnici njezini vikli smetati njoj svuda i svagda jedva da će se i ovaj put inače ponašati. Njim nije do toga stalo, da se propadajućemu seljaku i obrtniku pomogne, da mu pruže sgodu, da se za svojo mućno zvanje u svojem materinskom jeziku poduča, da mu se nesnosni tereti skinu, da mu se olakša i onako zdvojno stanje. Naši zastupnici nisu kao kandidati svojim biračem ništa obećali jer znadoše, da će se njihovo

Podlistak.

Važan Predlog.*

Neima gotovo u svoj Austriji pokrajine, gdje u lieuto doba pade manje kiše, nego li je pade u Istri. Od konce juojia pa lamo do konce augusta mjeseca riedko kad daždi. Zalosna posljedica to naše nevolje jest, da nas skoro svake godina zatare suša, Kad i kad uhvatih prečest pšenice, a kukuruzna listi turkinje skoro nikad. A baš turkinja jest obićna hrana našega seljaka, pa kad mu ova pošali, mora li težko stradati, li se duboko zadužiti. Nebi li se dalo tuj nevolji kako doskočiti to narodu pomoći, da kod svojeg ogromnog truda i muke toliko netrpi? Ja mislim da bi.

Kad se zna, da kukuruz da krompir, da ošivno itd. nemogu kod nas nikako suši uterati zašto se neslje budi što drugo, što bi se dalo spravit prije nego li nastupi suša, li čemu suša toliko neškodti, a nosi isto onoliko, koliko i kukuruz, ako li nenasu i više? Ali što? Duhan listi tabak!

Ako uzmemo jedan po jedan sve sadanje plodove naše zemlje, to nam je reći, da nije niti jedan naš domaći samonik nego, da su u praetari davna vremena bili donešeni iz tudjinstva, ponajviše iz Azije ikakono vinova

loza, ulika, kruška, praskva, pšenica, ječmen, pažu, kupus, repa itd., u novlje doba kukuruz, a najposlje, bit će tomu kakvih sto godinah, krompir, što nam ga poslata daleka Amerika. Ako su dakle stari i najstariji stanovnici Istre iz tudjih zemaljah dobavljali ono, česa nisu sami imali, a činilo im se, da bi li i na našoj zemlji moglo uspijevati i liepo roditi, zašto da se nepovedemo za njimi, te to isto neučinitimo i mi? A nebi bilo prvi put, da se na taj način jedan plod listi sjeme drugim zamieniti, jer tko od starijih ljudih nezna, koliko se nekada i u Istri sijalo na pr. prosa, bara, titora i to sve dotle, dokle se nije znalo za kukuruz i ovo u najnovlje doba za krompir? Neki je mudrac pametno rekao, da je Bog sjetio stvorio kakav jest, a čovjeku ostavio skrb, da ga svojim umom doljera i usavrši prema svojoj potrebi. Tko toga nerazumi, uvijek će plesti kotac kako mu li otać, i uvijek aramotno stradati li tlepti.

Ja dakle mislim, da bi mi u Istri imali skustiti tabakom, da bar donekle popravimo prirodnu listi narav, koja se u nas odlikuje sušom a tim i nerodicom.

Tabak se sadu početkom maja, u počima spravljavati nastupkom julija mjeseca, dakle uprav kad kod nas prestane kišiti. Tabak uspjeva i na plitkoj zemlji, a li suša mu mnogo neškodti; dapače ako ga donekle prilićno, bit će ga manje, al če zato biti bolji, a tim i draži. U Švajcarskoj je rieč, koliko stru-

kovah, toliko evancikah, što se nikako nemože reći o turkinji, pa urodita ona i još bolje. Ja neću reći, da bi li kod nas svaki struk vrgao 35 novčiah, kakono u Švajcarskoj, jer je kod nas u Austriji tabak državli zakup, pa ga država prvu i najbolju vrst plaća kilogram po 1 for., a gore vrst po 90, 80 i 75 novč. Našoj pako Istri natreba drugo, nego li turkinjo li novca za turkinju. Od tabaka su gotovi novci, kao i od soli.

Naše su zemlje u Istri kao navlaš privedone za sadjenje tabaka, jer gdje uspjeva tres, tu uspjeva i tabak. Gdje u nas neima širokih poljaka, a ono ima dubokih dolacah, koje bi svakako koristanje nasaditi tabakom, nego li krompirom. Kako se pak tabak spravlja dostarano, na njegovo tie možeš onda poslati bajdu, repu itd., kao i na strništu. U Heregovinli nisu zemlje nikako bolje od naših, pa kakav se liep tabak ođanle nešajje u trgovinu. Tko od pravli kuračah nepoznaje mlomitrnog trebinjskog rezanca, kojemu se glasovito imo raznositi širom cijelo Evrope? Po mojem sudu, naš tabak nebi zoostojao u ničem za trebinjskim, jer naša zemlja svakomu svojemu plodu daje neljak osobito slastan ukus, pa bi ga dala gotovo i tabakom.

Tabak se sije već u marču mjesecu, a rasadjuje u maju, kao što je gorli rečeno. Zato svaki gojitelj tabaka ima zanj navlažno rneadidče, koje se noću, dok je studenje, slamom pokriva, a može se prirediti li pod krovom. Tabak se sadu u ravne redove, nešto na redje nego kukuruz; a kad se raspodasi, treba ga po koji put zaljati. Isto kao i kupus. Može se saditi i medju trajem, jer neškodti ni on traju, ni treje njeomu. Dapače traje ga brani od vjetra, da ga neoblimi, buduć mu liše lveoma čutljivo i krhko. Poraste li medju njim korov listi plevel, treba ga izčupati kao između svakog drugog usjeva. Kad mu u svoje vrijeme dospje liše, čeha se li reže sa stalbijke, slaže list na list u tako zvano lopatica listi rućice, pak onda gdje pod krovom razbojeji, da se suši. Liše mu se obićno čeha na tri li četiri povratka, jer nedozrije sve na jedan put, nego koje je niže prije, a koje više, poznije. Srodaju je gor najbolje. Tabaka ima raznih vrstih, boljih i loših, pa što je koja vrst bolja, to se draže i prodaje. Ja mislim, da bi na našoj zemlji najljepše uspjelo trebinjsko sjeme, jer zemlja kao da je jedna te ista.

Na djele dakle Istrani, da se do koje godi napašimo svojega domaćega tabaka. Ali kako da dojdemo i mi do tog krasnog vrtuka narodnog blagostanja? Evo katko.

(Dalje sledi).

* Ovaj nam je članak jar od maja mjeseca pripravav bio ali morade raditi drugo gradio do sada. Izostaj. Uredn.

najplemenitije nastojanje razbiti o tvrdokorna srca protivnička. Oni su se svojim biračem obvezali jedino tim, da će savjestito i postojano vršiti zastupničke dužnosti, da neće propustiti zgrade uložiti svoju rječ na uhar svojih birača i čitave pokrajine. Oni će za stalno zadanu rječ sdušno i muževno održati kao rodoljubi i kao čestiti muževi. Naše povjerenje nekajih po trnovitoj saborskoj stazi prati. Učinili ste se da se može učiniti.

Javna glavna razprava

obdržavana pred c. k. zemaljskim sudom u Trstu dne 17. julya 1888 usljed prigovora podnešana od urednika ovog lista proti potvrdi zapljene 42. broja «Naše Sloge» od 16. junija 1888.

Predsjednik suda: g. Werh, c. k. savjetnik, Prisjednici: g. Abram, c. k. savjetnik, g. Unterkircher, c. k. tajnik, g. Letich, c. k. adjunkt, Perovodja: g. Gregorin, c. k. pravni vježbenik.

Državno odvjetništvo: g. Urbancich, c. k. državni odvjetnik.

Branitelj: g. Dr. Faust Natid, odvjetnik. Nakon obćenitih na urednika ovoga lista upravljenih pitanjeh, prošlaju se obe inkriminirana članka, pod naslovom Pravovjerenomu gospodinu u Sislutu buranu Pretis-u de Cagnodo, c. k. namjestniku, radi kojih je bio zaplijenjen 42 broj «Naše Sloge».

Na to progovori državni odvjetnik g. Urbancich razlazučeno navedeno u inkriminiranih člancih, koji da se imaju smatrati za neistinite ili bar za izkrivljena, osobito ako se uzme u obzir izreku *«Njese se Hrvatom hrvatski pisati nesmjelo»*, i ono ujesto u telegramu, gdje se govori o potlačenom zakonu (legge calpestata), jer da se tim osvajaja komesar Sforza, kao da je hotimice prekršio zakon. Ovo i osvajanje komesara, da nezna i nepoznava zakona te provjed uloženi proti takvom postupku — kaže nadalje državni odvjetnik — nepravdani su napadaji, smjerajući pobuditi raznju te izvrnuti ruglu naredbe pojedinačnog činovnika.

Dužnost je oblastih — veli nadalje — da zaprieče naredu u narodu i u raznih strankah, da je u doba kad bijuše list zaplijenjen, još trajala izbornička borba pa budući da su gornji članci mogli jošb većma uzrujati slavensku i talijansku stranku, moralo se je i s ovog gladišta zaplijeniti dotični broj. Molit napokom da se urednikov prigovor zabaci.

Za njim stane govoriti odvjetnik i branitelj Dr. Natid. On nenalazi u inkriminiranih člancih učin prekršaja §. 300 kaznenoga zakona, jer neima u nazočnom slučaju *«neistinitih i izkrivljenih činah»*, jer je uništenje prvoga i drugoga glasovanja u Vrhniku sasvim istinito što se može nepopitno dokazati. Da je to uništenje sasvim neopragvano bilo, slijedi iz §. 32. zemaljskoga izbornoga reda za Istru, koji paragraf je tako jasan, da izključuje sasvim uporabu §. 49. istoga izbornoga reda, koji se proteže samo na izbor zastupnika za zemaljski sabor.

Na primjetbu državnoga odvjetnika, da se rješen *«potlačen zakon (legge calpestata)»* osvajaju komesar Sforza, da je hotimice prekršio zakon, odgovara branitelj po prlici sliedeće: Nepopitna je istina, da je komesar Sforza uporabio §. 49. spomenutoga izbornoga reda i nemoze se predpostaviti, da taj njegov postupak potiče iz nepoznavanja zakona. Zakon je bio u bitnosti potlačen, nazređna je pakto stvar, dali hotimice ili nehotic.

Izrazi pako «neznanje i nepoznavanje zakona» nastavlja branitelj, nemogu se psvoikom smatrati niti navedeni čini neistinitih ili izkrivljenih, jer ako se neće predpostaviti, da je komesar Sforza hotimice prekršio zakon, mora se uzeti, da je to učinio radi nepoznavanja zakona.

Konačno pozivlje se na dekret dvorske kancelarije od 30 decembra 1807, br. 20996 i dvorski dekret od 21. jenara 1808, br. 598 koji naredjuju, da imaju oblasti za slučaja, da se koji činovnik obreće s kluve nezakonitosti, stporam onda kaznenom postupku, dočim je već dotičnomu činovniku prepostavljena oblast iztražlja potvoru i pronaha ju neosnovanom i neistinitom. Prije dakle nego li se proti njemu disciplinarno postupa, zapljena je prerana.

Iz navedenih razlogah molit branitelj, da glavni sud usvoji prigovor te da dignu zaplenu broja 42 «Naše Sloge».

Državni odvjetnik odvraca, da se nemogu uporaviti u nazočnom slučaju gore navedena dva dekreta, jer da se radi ovjeb ob objektivnom postupku, komu je svrha ugušiti preterano povrlnarsko pisanje i predusretiti neopragvanim agitacijam.

Branitelj replicira, da objektivni postupak nemoze nikako dokinuti propisa

sadržana u spomenutih dekretih a stalno je, da nije bio objektivni postupak stvoren za to, da pokrjije pogriške, počinjene od javnih službenikah.

Na to se povuku sudci u svoju sobu te nakom podulje stanke povrate se u dvoranu i presjednik proglasi osudu, kojom se kaže *«caplana lista»*.

Državni odvjetnik prijavi proti toj osudi utok na prizivni sud.

Rado bi doneli našim čitateljem već danas cietu osudu sa dotičnim razlozi, nu to nemozemo jer je još nismo dobili. Nadamo se, da ćemo ju u budućem broju a cietosti tiskati.

Izbori izbornikah.

(Konač.)

IV. Kotar pazinski.

1. *Občina pazinska* broji skoro 15000 stanovnikah. Sam grad Pazin ima 8946 stanovnikah. Prem se ovaj grad u posljednjih 15. godinah svom silom odnrodjuje, imade u njemu jošte mnogo obiteljih u kojih se hrvatski govori. U gradilih Gradcišu i Plėnu je po koji šarenjak ili Krnjelj, inače je občina Hrvati napučena.

Grad Pazin je dan danas guždem nemirnih i bunтовnich elemenatah talijanskih. Sa Koproj natječe se Pazin koji da bude radikalniji. Tamo su na dnevnom redu protudinastički plakati, veleladjničke pjesme i govori. Dugo vrijeme rovali su tamošnji nespašenci bez ikakvog nazora kao da bi bili usred Italije. Danas već uz najbolju volju neda se ono što se je bar mučke odobravalo, zatri. Korjen irredentistički zahvalio je preduboko a da bi se dao sada obćenim sredstvi uništiti i zatri.

Iza poređkoga, ovaj je kotar najvećma zadužen našim narodnim protivnikom, pazinskim Krnjelom. Čitava sela, dapače čitave podolčine je u šakih bezdušnih Krnjelah. Dade se dakle luko pomisliti da nam je taj težka, da neredemo skoro nemoguće pobjeda uz današnje okolnosti. Pa ipak nepokaza se skoro u njeđnoj obćini Istre toll živabna borba kao što u ovoj.

Na dan izborah došlo do 200 biračač, od kojih bi bilo bar ²/₃ za hrvatsku stranku glasovalo, da neima pritisaka, varke i nasilja. Sva ta nečista i nepoštena sredstva jedva jedvice pomogoo protivnikom do pobjeda. Naši imali su do 41. satih u večer većnu, a tad se natjeralo u izbornu sobu ljinđih svakojakih iz bližnjih mjestah, ljudih koji nesvjestno radili štogod njim gospoda Krnjelj zapovjedio.

Glasovalo se do 9 sata u jutro. Protivnici pohjedliše; kako i šta poznato je iz naših dopisah iz Pazinčine. Od naših biračač odlikovali se polmenec Lindarel, Trvžani i što je svjestnljega iz Plėnašćine. Tim neustrasišvim hiračom našim kličemo opetovno: *«Ziviti»*. Što nije bilo, bit će. Svaka sila do vremena a Bog do vjeka.

2. *Občina labinska* broji 9000 stanovnikah. Grad s predgradjem ima jih preko 2000 i; medju timi imade Hrvatah. Ostali su svi čisti Hrvati. Da se nije ni ovjeb bolje postupalo nego li u obćini pazinskoj netreba dokazivati. Narod ostavljen na milost i nemilost Krnjelom budući da imade u ovoj obćini veoma malo naše inteligencije morao onako plesati kako mu njegov dušmanin svirao. Izborne listine samovoljno sastavljene, nebijaču našim pristupne. Radilo se taj kao da i nelmado Hrvatah. Talijanaši su radili, nu niti naši nisu spavali. Izenadila je protivnike naša borba. Oni ju nisu očekivali. Ogorečeni što njim i ovjeb blatne računec kvaramo, navaleše divljački na dan izborah na naše prvake. Prostota labinska izdućka i izgardi njoj prirodjenim načinom čestite birače kojim mi kličemo srdačan: *«Ziviti»*.

3. *Občina plominška* za 4800 stanovnikah. U gradu Plominju koji ter koji Talijan, inače sve Hrvati. Iz ove obćine imademo žaližobe malo podataka a i ono malo nepovoljnih. Uz slabušnu opoziciju sa naše strane nadvladaše i ovjeb Talijanaši obćenim sredstvi. Nije ni taj falilo nagovaranja, pretinjah i grožnjah kao što svuda drugud u Istri gdje neima naš narod dobrih i požrtvonih vodjeh i prijateljah.

4. *Občina tinjanska* broji 3300 stanovnikah. Nju sačinjavaju 3 sela skoro posvema čisto hrvatska. Ako gdje a to se pokazalo u ovoj obćini što može slobodan

i nezadužen narod. U Tinjanu, Supatru sva što je svjestnljega bijaše za naše fiducijare, dočim je Krlaga, zadužena do grla Mraku, korporativno glasovala za talijansku listu. Osim Mraka koji je boravio više danah u Krlagi te u nagovaranu i grazilo se biračem, da će svim sekucijsne podjeliti, odlikovao se osobito tamošnji župnik koji je pomogao pripraviti svoje ovčice da se prodadu nemilosrdnim Krnjelom. Obćinom tinjanskom upravlja neki Deplera koji je po obtužbom radi prevare. Zargrizen protivnik svega što je hrvatsko, nastojao je i k'petnih slijah da, Krnjelj pohjedje. Liete bijaču krivotvorene i u vrijeme oglašene tako, da nebijaše našim moguće u pravo vrijeme reklamirati. Na dan izborah zaključii šarenjačka komisija izbor prije opredjeljena vremena tako, da naši koji su došli nješto prije podna nemogaše više glasovati. Jedino odvlašim Kržižancem imagu Krnjelj u ovoj obćini pripisati pobjedu, koja ako Bog da neće niti više za rukom poći.

5. *Zrnjanska obćina* imade 4400 stanovnikah. Osim djekolice šarenjakah i Krnjelah svi su ostali zgoljni Hrvati. I za ovo obćinu vried žaližoba ono što rekomo o motovunskoj. Do nedavna bijaše uprava ove obćine u rukah hrvatske stranke, nu nješto radi nemara a nješto radi nesloge, dođe opet u talijanaške šake. Uz složan i skladan rad moglo se lepo doći do pobjeda, ali naši ostate većinom kod kuće jer nisu bili stalni, da će pobjediti. Gospodo, kod kuće se nepobjeđuje. Tko će pobjediti valja da se na borbu sprema, da je spreman na pobjedu i na poraz. Ovako ostavljajo protivniku slobodne ruke a narod se tim kvati jer mu uzimljete svaku nadu, da bi mogao i on jednom do svojih pravah. Zar nije po nas srmatno, da u hrvatskoj obćini pošaju dvojica trojica doterubah, kojim se nezna ni za dom ni rod? U borbi je spaa. Tko bac oružje u odlučujuć čas u zapećak, taj nije junak. Nadamo se, da je ovo poslednji put što smo u hrvatskoj obćini toll nečasto podlegli.

6. *Obćina boljunska*. U celom pazinskom kotaru je ovo jedina obćina koja je hrvatsvu osvietlala obraz.

Obćina ova broji 3200 stanovnikah, osim kojega ter kojega šarenjaka, sva su čisti Hrvati.

Nelmadu ni ovjeb bogatih i neodvlašnih biračač, nu imade onoga čim se žaližobe svaka druga obćina protivnikom nemože, imade čestitih i vrlih rodoljubah, koji znadu narod podučiti i voditi. Ako si dužan, rokoše mu oni, a ti ćeš pialiti aji produl se nesmjeh nikomu. Gdje imade naših ljudih koji požorno bdiju, da se zakon i pravica vrši, taj mora i najbezobzirnijih protivnik prste povući neče li, da se ga po njih udari. Hoće nām se požrtvonih i rodoljubnih vodjah i biračač kao što su boljunski, kojimi se ponosimo, pak će i pred naša vrata sunce. Boljunskim vodjam i biračem čast i slava!

V. Kotar Voloski.

U ovom kotaru osim šake šarenjakah primoru, jesu stanovnici svi čisti Hrvati. U svili obćinah ovog kotara bijaču naši fiducijari jednoglasno izabrani osim Lovrana, gdje imadomo ipak veliku većnu. Ovo je najpobudljeniji kotar u čitavoj pokrajini. Ovamo se neufaju koraknuti gospoda iz Poreča. Zabebe jih pri sruć kad samo pomisle na ovaj kotar, koga bi oni rado makar i Turskoj pripojili samo da nebude svezan sa ostalom Istrom. Orach je ovo našim istarskim šarenjakom kojeg neče dok bude Istre nikad zgristi. Uviđaju oni to dobro pa ga niti nebroje rado kao ostaloj pokrajini. Svim svjestnim biračom voloskoga kotara srdačan: *«Ziviti»*.

VI. Kotar lošinjski.

Ovaj kotar sastoji od 9. obćinah t. j. 1. *Obćina Maltošinj* sa 8000 stanovnikah. Sam grad broji do 5600 stanovnikah, mješovite narodnosti: Negradski birači su sami Hrvati.

2. *Obćina Velilošinj* sa 2338 stanovnikah. Na grad otpada 1938, također mješovitih stanovnikah; Sv. Petar imade 400 stanovnikah. Negradski stanovnici sami su Hrvati.

3. *Creska obćina* sa 7900 stanovnikah. Grad broj 4600 a ostali su raztrešeni po selu i čisto hrvatska narodnosti.

4. *Osorska obćina* imade 1600 stanov-

nikah; osim pokojeg šarenjaka, sami su Hrvati.

5. *Baldanska obćina* broji 3600 hrvatskih stanovnikah.

6. *Omišljaska obćina* sa 2000 Hrvatah.

7. *Dobrinjska obćina* sa 8100 Hrvatah.

8. *Krčka obćina* sa 6300 stanovnikah.

Grad Krk imade 1500 stanovnikah većinom Talijanah, dočim je izvanjsko stanovništvo hrvatsko.

9. *Vrhnika obćina* sa preko 2300 Hrvatah.

Iz ovih brojevah proizlazi, da je kotar lošinjski malom iznimkom napučem hrvatskim stanovničvom. Kako da si onda protumačimo poraz, kojeg je hrvatska stranka u ovom kotaru pretrpila? U su birači nemarni i nesvjestni ili je pobjedila nepravda? U naših poslednjih brojevih dostatno je dokazano — premda nam bijaše jezgra zaplijenjena — kako se je postupalo u ovom kotaru kod minulih izborah. Naša otvorena pisma na g. namjestnika, telegrafični i pismeni protesti na namjestnika i na ministra predsjednika, jasno dokazuju postupak šake šarenjakah i njeđnjih činovnikah.

Ono što nismo niti u snu očekivali, t. j. poraz u ovom kotaru, to nam se na javi dogodilo.

Narod je svuda veselo i oduševljeno na izbore brlio a vrtao se odasvud poniknute glave i potišteno duše jer je uvidio, da je proti nasilju uzaludna borba.

U 4. poslednjih obćinah nadvlada usuprot svim mogućim spletkam hrvatske stranke, nu na žalost bijaše izbor po nalogu g. kapetana Elusheggaja u najvećoj obćini t. j. u Krku telegraifički uništen a tim izbor hrvatskih zastupnikah onemogućen.

U Vrhniku biralo se radi birah komesarovih do 3. puta a da nije ni drugdje bolje prošlo, lahko se dađe zaključiti. Neće nam se potanko govoriti o izborih fiducijarah u kotaru lošinjskom jedno što nesmiemo za sada istinu kazati za drugo, nadamo se, da će biti drugom sgodom jošte o tom govora.

Obćinski izbori u Krku.

U Krku nam dolaze čudnovati glasovi. Mi jih danas jednostavno bilježimo, sud o njih neku si stvaraju sami čitatelji.

Obćinari Krčki pripravljali se već dulje vremena za svoje obćinske izbore, znaju bo od kolike i kakove je važnosti svjestno i neodvisno zastupstvo za duševni i materijalni razvoj i napredak obćine. Hrvatski obćinari kojih je u toj obćini ogromna većina, nisu se preplašili prošlih izborah fiducijarah za izbor zastupnikah na zemaljski sabor. *Zaključati su jedino, da se zakon vrši»*.

Neslutec na ništa dobra, obratili su se ugledniji birači na političko društvo «Eđinost» u Trstu molbom, nebili moglo isto izposlovati, da izbori budu javni, *kako to zakon zahtjeva*. Podpredsjednik ovog društva, Viktor Dolenc govorilo je a toj stvari sa ovašnjim upraviteljem namjestništva g. Rinaldinijem (g. namjestnik je odsutan) koji mu lobeačo, da će biti izbori javni, jer da se u tom kazao mimoidi nesmije. Pod javnošću znamo, što se ima razumjevati.

Dne 80. prošloga mjeseca urečoni su bili obćinski izbori. Došli vrli i ocaustrišari Puntari u ogromnom broju u Krk; predvodio njih velezaslužni župnik g. Mrazković Josip. Na oprediečen sat za izbore unijde, ovaj sa svojim u izbornu dvoranu, te upita izbornu komisiju, zašto su bili podnešeni rekursi rešavani jedva nakom mjesec danah i kasnije, a ne najdulje za tri dana, kako to zakon odredjuje? Pita nadalje, dali bi taj postupak dovoljan bio, da se izbori unište? Na to mu odgovori c. k. komesar g. Fabris, da bi to bio dovoljan razlog za uništenje izbora, ali zato da valja podnesti rekus poslije izbora.

Jošte zapita g. Mrazković: *«zašto se nije odgovorilo na molbu više naših izbornikah, kojim su molili, da se pripušte k izbornom stolu četiri naša pouzdanika? C. k. komesar, neodgovori ništa»*.

Napokom molit isti izbornik, *da izbori budu javni*, t. j. da bude svakomu biraču u svakij čas slobodan pristup u izbornu dvoranu. *To se nedozvalo*, nego talijanaška svjetlina počeo vikati: *«dolje s popovi, nečemo jih u dvoranu»*. G. Mrazković prosvjedova protokolom a imo svoje stranke proti takovom postupku, metne se na čelo svojih krišnih Puntarih te ostave odmah svi dvoranu i Krk u najvećem redu a da nije niti jedan glasovao. Mnjnimi ostalo prešo i slobodno polje. Od preko

— 800 birača sakupiše jih jedva 50 u trećem izbornom tijelu, 28. u drugom a cigiti 5. u prvom!

Dan prije izbora stigao od lošinškoga... k. kapetana G. Eltschegga krškomu biskupu dugo pismo, gdje mu poručuje, da će — ako se kod izbora dogodi kakav nered — biti za to odgovorna petorica čestitih naših svećenika... da je za žalibože morati oružnici (žandari) postaviti ruke na osobe, koje nose... *sacri abito sacerdotale* (svete svećeničke haljine). Mora se znati, da je ta petorica svećenika podpisala molbenicu, kojom su tražili, da budu u izbornoj komisiji i čestri naša pouzdanika!

DOPISI.

Na Labinštini, početkom augusta.

Porečki listić »Istria« počeo je surađivati po naših vriednih i častnih svećenikih. Čini nam se, da nemore zabraviti niti pregorjeti, što se je počela buđiti i na Labinštini narodna svijest hrvatska.

Kod izbora za fiducijare propali smo ovdje za sama dva glasa. Ove naše propasti i nebi bilo, da je župnik g. Bellec, učio i pripravljao svoje vriedne župljane, da se posluže, kako slobodni ljudi, državljanjskim pravom: birati poštene fiducijare, koji će onda po svojoj savjesti i svoje i svojih birača ime birati svoje kmetske zastupnike. Došao je dođuše i on na biralisti, dva puta vidili smo ga ponosito stupiti u dvoranu, pak je izbežnuo — nedav svojega glasa! Jeli htio ovim svojim postupanjem priljubiti se labinjskoj gospodi, koja neimaju nikakva prava mješati se u naše kmetske izbore, ili se bojao izgubiti tobožnje prijateljstvo g. baruna, svojega susjeda, toga pravo neznamo. Svakako bilo je ovo njegovo postupanje nepatriotično, da ne rećemo izdajni čin napram čisto hrvatskoj župi, u kojoj se hrani.

Talijanska i talijanska gospoda na Labinštini nisu nikada niti pomislili mogla, da bismo se mogli mi labinjski Hrvatim kad pobuditi iz svojega dugotrajnoga sna i mrtvila. Nu, počelo je svitati i nami. Počeli smo uvidjati, da smo i mi kmetski slobodni ljudi imajući s gospodom jednaka prava, kad s njimi jednaka bremenima nosimo. Naši vriedni svećenici, pravni prijatelji i naučitelji, koji naše nevolje najbolje poznaju, uče nas, da imamo biti prije svega dobri i pošteni kristijani, dakle vjerni Bogu. Oni nas uče, da imamo biti dobri i vjerni pedančni našega predobroga i premilosivoga cesara, pred kim ima naš hrvatski jezik isto pravo koje i talijanski. Ovi naši pravni prijatelji povedali su nam, da nam je naš predotci cesar dao pravicu birati po našem osvjedočenju naše kmetske zastupnike, koji će u porečkom i bečkom saboru sporazumljeni sa cesarskim službenici, siriti i truditi se za našu inaše djece bolju budućnost. Mi vidimo, da nas naši svećenici pravo uče i puče. Zato jih svi dobri rado poslušaju. Talijanska gospoda nam govore, da smo mi nekakovi »šćavuni«. Na svoju sramotu moramo reći, da smo i sami dugo vremena mislili, da smo »šćavuni« to jest: sužnji, jer talijanski »šćavuni« reče se po naše *sužanj*. A uvidili smo, da je to za nas sramotno i jako uvredljivo, kad smo u slobodnom cesarstvu slobodni ljudi. Ako i smo gospodi štogod dužni, zato ipak nismo i nećemo biti prodani sužnji »šćavuni«. Mi nismo nika *ovi šćavuni* jer *šćavunski* neganamo (negovori-mo). Mi hrvatski ganamo, dakle jesmo i hoćemo biti Hrvati: vjerni Bogu i cesaru.

Da nas naši vriedni svećenici pravo uče i puče, to talijanskoj gospodi nije po volji. Zato su počeli po njihovih klećih tuđi i mlitati u listiću »Istria«, koju štampaju tamo u Poreču. Ne mogu tuđi i mlitati po naših klećih, zato uđri i mlati po naših prijatelju i naučitelju, nebi li tim možda i nas zatrli, ako nam prijatelje i bramatelje unište. Dva puta pisalo se u listiću »Istria« gnjusne klevete i optuždanja, pak paklene laži, kojimi bi htjeli naše vriedne svećenike pred sveticom cerniti i oblatiti. Nasmrli su osobito na našu častnu gospodu Žikovida i Benigara. Nećuvene laži izmislili su proti ovi dvojčici. Među ostalim su štampali, da su ovi svećenici u crkvi napadali gospodu i oblatili i Mi se sgražamo, mi se sblaznjivamo kad takove i ovim silnice laži čujemo! Zasto jih niste tgerali pred pravicu, kad ste jih čuli sa oltara tako prodičati? Ali vi jih hoćete samo nam kmecom omratiti a pred poglavari oceniti! Znak je to, da vi oni dvojicu osobito cienite, ali budu da nisu s vami proti nam, zato vam nesramno proti njim lažete. Lahko vam je lagati, ali nije liepo niti častno već ružno i sramotno za svakoga najviše za »gospodu«. Blato, koje vi na čista lica naših svećenika i prijatelja bacate, zicali se na vašem trubicu.*) Znaju, da ima laži kratke noge a istina ostane i će osta.

*) Nećemo za sada, da navedemo njihova imena. Uredn. *) Mjesto »obraz« rećemo mi Labinjski »trubaca«.

ti. — Nedavno čitali smo u »Našoj Slogi«, da je baba »Istria« glasilo naše slavne Junte. Ako je tomu tako, tada žalimo našu slavnu Juntu, što se služi takovom nesramnom lažtorbom.

Iz Sovinjaka, zadnjih da nah julyja 1888. Mnogi obćinari podobrine sovinjske poslali su nedavno molbenicu na kotarsko školsko vieće u Kopru, da njim se napravi hrvatska škola te da njim se pošalje učitelja. To školsko vieće naredilo je, da obćinsko zastupstvo izašaje dva pouzdanika ili fiducijarija i da pozove kućne gospodare u Sovinjak, da se izreku, kojega su naroda, koj jezik govore oni i njihova djeca. Za pouzdanike bili su izabrani Petar Mantovan i Ivan Zigante. Kućne gospodare sazvalo se je za 23. julyja. Došao je u Sovinjak glavar i predsjednik mjestnoga školskoga vieća g. Klarić, ili kako se on piše Clarici. Pitao je ljude koje su narodnosti. Kad su Siročić, Bartolić i neki drugi rekli, da su Talijani, odgovorio njim je g. glavar uzbežno po prilici ovako: si sa vi oletis verli Italiani, vo non vi chiamata né Siročić né Bartolić, ma il vostro nome si dovrebbe sortivera Serotini e Bartoli, come si trovano ancora delle famiglie a Pirano. (Hrvatski bi se to reklo: Dahnko, vi ste pravli Talijani, jer prezimena su prava talijanska, vi se nezovete ni Siročić ni Bartolić, vaše ime bi se moralo pisati Serotini i Bartoli, kakovih ima i sada rođinah u Piranu).

Nekoje ih »Talijanah« pitao je g. glavar, kako govore sa svojim djecom. Oni su mu odgovorili da slavom (hrvatski) jer da djeca nerazumiju nit rieči talijanske.

A on njim: upravu za to želite, da bude škola talijanska, da se nauče djeca talijanski. Čudno je, da nije g. glavar bio tako skrbna za »talijansku« djecu kako i za hrvatsku. Nekoji roditelji su rekli, da sa svojom djecom samo talijanski govore i da nezajaju »slav«.

Njim nije rekao, da bi bilo dobro, da bude škola hrvatska, da njim se djeca hrvatski nauče, kad već »talijanski« znadu. Zapslujuć što su pojedini gospodari rekli, kod jednoga bilo mi je valjan sbramsulo pero, pak ga je upisao za Talijana pravdu je on rekao da je »Slavo«. To je opazio g. Ivan Zigante, i činio popravit.

Svih obćinarah bilo je došlo 35. Za ostale imali su se izređi »g. pouzdanici«. Glavar pitao je najprije Petra Mantovana: koje su narodnosti oni koji nisu došli, i koji jezik govore? A on odgovori: da su narodnosti talijanske a neki govore i slavenski. Dao je isto pitanje Ivanu Zigantu, a on je odgovorio: svi su narodni slavenskoga (hrvatskoga), govore naj-vredim delom slavenski, a neki slavenski i talijanski.

Tako se je moralo i zapslati. A šta će se iz svega toga izleći?)

Obćinar sovinjski.

Iz Tinjanščine početkom kolovoza.

Stranke i budući obćinski izbori u Tinjanu.

Otkad je počela izlaziti »Naša Sloga« velonaši protivnici, nastale su ovudastranke (partije) prepriko, mržnja smutnja itd. D. i je i prije bilo stranakah modju istim našim protivnicim, dokazat ću u kratko.

Kroz 20 i više godinaih bio županom i načelnikom g. A. Šestan. Vidiči njegovoj rođjac Depleri, da se je on dosti naučupanovao i da hrdjavo upravljaj, počoše proti njemu raditi dok ga sbaciše te napokom se dočepa pok. Dr. Deplera načelnikva. Silna bura digla se sa strane ovih proti g. Šestanu dok mu napokom nepro-najdoše, da je pronevjerio obćini Tinjan-skoj znatnu svotu, za a podobrinu Krizanskou nit nespomtnjem. Ovaj vodlo parnicu dugo vremena, al uzalud, morao pod-

*) Srdačna hvata g. dopismiku, obćinaru sovinjskom, komuse i na dalje prepo rućamo, da nam javlja što se tamo događa. Dopisu netreba tumača. Činjenice su tu dosta jasne. Glavar njihov javno veli, da su Sovinjci Talijani, ako i negovore u kući drugiče nego hrvatski. Predsjednik školskoga vieća smatra, da je istina, da su Talijani, a ne hrvatski. On upisuje i Hrvata za Talijana. Polzpojedici Mantovana svi su Sovinjci Talijani. Njihove imena su talijanska ali pohrvanena, valja da budu opet povrćena u svoje prilišnje stanje. Što će na to oblasti reći i uvidjeti? A što narod, koji je preko noći postao Talijan? — Po govoru u kućah, sudi se narod koje je narodnosti, a ne po želji koga mu drugo. G. glavar nemože suditi o narodnosti, koje jezika nepoznaje. G. predsjednik mjestnoga školskoga vieća neima nit pojma o zadaci pučko škole, gdje se imaju djeca u svojem jeziku naučiti ono, što će njim biti potrebno kad odrastu. Sovinjci su Hrvati nit od danas nit od jučer, nego otkad ostajli Sovinjci. To i one njihovja mjestanca kaže. Za to i kameni »lapidne« govore. Kakov je ono napis na prošuju crkve sovinjske, i od kad? Evo ga: »1847. ex prime Zupana Krina Siročića bi se je stavešio crkveni...« Hrvatski je to napis hrvatskim pismom pisan prije više od tri stotina godina. Još i onda bilo je Siročić u Sovinjaku, nit onda nabijao Serotina. A kad jih »di grazia« bijaše, gospodine glavaru, predsjednicke školskoga vieća, učena glav?

Uredništvo.

ledi i obvezati se obćini, da će pronevjereno povratiti.

Obo stranke talijanske, uz to i svojja. Dakle, da su već onda dvie stranke, nemirli i prepripanja obstojala, neda se tajiti. Tu nevalja predbacivati, da je »Naša Sloga« tomu kriva.

Kašnje nastale dvie stranke međ istim bratučedi Depleri. Naime pok. Josip Depleri (nazvan mali Pepln) omililo tako kmecom radi svoje prjaznosti i poštenja, da su ga učinili načelnikom još u mladoj dobi njegova života.

Što je pravo i istinito, mora se po duši reći; on je baš sve sile napeo i žrtvovao se, da Tinjanšku obćinu uredi, radi česa je na vlastitom imetku kvarovao a i zdravlje si pokvario, tako da je u mladoj dobi dobi 52. g. svog života preminuo.

Pr smrti njegovoj bje izručena uprava opet g. Dr. Depleri koji je 4 godine zatim, padši na kolje, težko ozledjen, umro. Tada pak bje izručena obć. uprava I. viećniku Viciku Krizmaniću-u, kmetu i posjedniku, koji se je odlikovao svojim poštenjem i revnim upravljanjem kroz jednu godinu i pol, akoprem znađe malo više nego svoje ime zabilježit. Čast mu! Kod ponovljenih onda izborah neposilivim laskanjem i obćivanjem prodro opet g. Šestan protivstranki Deplerah. Načelnikovao kroz četiri godine istim načelnom kao što i prije. Lesica mienja dlaku al čudi nikada. Iza toga sledili opet novi izbori.

Sad tekar nastala ta stranka koju krnjeli i Šarenjacel nazivlju buntovniškom, nemirnojškom. Kmeti uvidili, da jim je svakim danom gorje, stoga ustali i pridružili se Franu Orlicu. Obedali mu načelniku čast uz uvjet, da se odreče Krnjeljah i da će se uz njega imenovati dva postojana viećnika, koji će njega slubašna udvrđivati (budući on čovjek dobre i lahke duđi), te tim usredišti njegovu obćel i čitavu obćinu. On na to svečano pristade, al na žalos, kad no ga izabراسmo načelnikom ljuto nas prevarl. Osvjedočeni smo, da je to proti svojoj volji učinio, ali u koliko ga snalžujemo, toliko ga i odsudijujemo jer u vjerom krenuo. Došla konnčno i doba pregledavanja obć. računah, i to njegovih i pređaštanika mu, u kojih se našlo pronevjerjenah i koji su bili povodom raspustu zastupstva.

Odatle može svatko uviditi, da kmetska narodna stranka bijaše pravedna i pomirljiva; nu ona je zahtjevala, da se pošteno radi. Naše težnje idu za tim, da bude kod nas mir i red, da nebudemo robovi u vlastitoj kući, te da napredujemo kao i susjedni izobraženi narodi. Tinjanol Supetarol i Krizanci braćo predragi!

Početkom dođućeg septembra bit će novi izbori. Ne štedite truda, dogovorite i složite se; onaj u koga imate povjerenja neka vas u Reprezentanci zastupa. Nije našoj stranki stalo do pohrvatjenja naših obćinlah jer su to po sebi malom iznlnikom, već nam treba pametnih, poštenih i razboritih muževah koji nas ljube, koji će nam korist svuda gledati, jer škodu obćini nanešena, nam je nanešena, kad ne bude u obćini kapitalah, morati ćemo mi troškove obćinske podmirivati.

Obterećeni smo silnimi nameti od Junte, a k tomu još od obćine, a to bez potrebe; ovdje nebi trebalo nit novčića doprinášati, samo da je pošteno upravljajnje uz koje bi mogla obćina cvnali, sa interes vlastitih kapitalah podmirivati sve troškove a još i kapitalizirati interese.

Treba nam lokvah za vodu; nestaslo vode nas tare, tako da malne svake godine moramo do tri ure dugo po vodu, koju bimo mogli pod nosom imati. Neimamo obć. kuća, putevi svi razrovani kao nlgdje u Istri, tako da su pogibeljni blagu i ljudem. Poznato vam je dobro odkuda nas zaslepluju, da će nam se ovo i ono učiniti, pak što se usnilo? Kvara obćini, pojelo se i razteplo.

Nedolazi nam skomina (kako naši protivnici misle) na plaće koje oni vuku iz obćinske kase (za koje se oni kuno gladni psi naganjaju) nego nam je stalo do dobrostanja cele obćine. Stoga braćo, Tinjanol, Krizanci i Supetarel opetovano vas molim i zaklinjem, da pristanete uz kmetskou narodnu stranku, koja vos ljubi, koja pozna tuge i nevolje vaše, koja bolje znađe gdje vas tišći negoli gospoda. Dakle ne-

okleavajte, već ustanite svi na junačke noge te hrabri i postojani dođite na biralističe izabrali iz svog krila ljude poštene a ne licumjerce, koji će vas izdati i za janjur bigulah i lot tabaka prodati. Nedajto se zaslepit nit zastrášiti od nikoga, jer bite se mogli kajati kad bude prekasno. Pomozite si sami; pomoći će vam i Bog!

Bože daj, da nebi ove iskrene rieči ostale glas vapijućega u pustinji.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 15. kolovoza.

Dne 8. o. m. sastao se njemački cesar Vilim sa Njeg. Veličanstvom Franjom Josipom na austrijskom zemljištu u Istri. Kao pri svakoj takovoj zgodi, tako se i ovaj put mnogo toga govoriło i pisalo o tom sastanku. Bijahu prisutni i nekoji ministri, nu željeznoga kancelara, kneza Bismarka nebijahse kao što se pisalo, da će se i on sastati sa grofom Kalnokjem.

Poslednji put spomenusmo zaključak gradskog zastupstva u Beču, da neće naimo svetkovati uspomenu oslobođenja Beča od Turakah; usprot tomu, zaključilo je gradsko zastupstvo Krakovsko, da će proslaviti što svečanije taj po Slavene u obće, a po Poljako naposa uspomene vredan dan. Svečanosti prisustvovati će sve što imaćemo odličnijeg u Poljskoj a pridružiti će se takodjer prvaci ostalog slavenskog svieta.

U kneževini Crnojgori sbiše se ovih danah dva veoma znamenita događaja. Dne 13. kolovoza vjenčala se mlada kneginjica Crnogorska Zorka sa knezom Petrom Karagorgjevićem, potomkom jednog od junačkih borioeah za slobodu Srbije. Poslije svadbe imao se odputiti knez Nikola na turskom parobrodu u Carigrad, sultanu u pohodu. Jedan i drugi događaj biva zaisto sa privolom a valjda i ponukom crnogorskoj zaštitnice, velike Rusije. Jedno i drugo imati će, za sada jošte nepredvidljivih posledicah na slavenskom jugu, o čem će nas uvjeriti bližja budućnost. U Srbiji i gđjedog drugdje prate ove činjenice nepovjerenjem, nu što ćemo, kad je sila događajah jača negoli volja pojedinacah.

Česki sabor bi zatvoren pošto je obavio sav opredioljen mu posao. Sav napor, sva nastojanja česke većine, da sklone njemačko suzemljanje a međjusobni mir, koji je toli potrebit političkim borbama razrovanoj zemlji, bijahu uzaludna. Pomirnicu ruku odbiše njemački ljevličari svaki put prezirao. Njim nije do mira niti do uzajmnoog rada oko boljka česke kraljevine, oni hoće, da vladaju, da gospoduju nad većinom českoskog naroda. Za sada bar moraju se zadovoljiti sa onom: *zobala bi ga al je kisel*.

Galički zemaljski namjestnik grof Potocki zahvalio se na časti i to radi bolesti, koja ga već dulje vremena napastuje. Njegovim nasljednikom imenovan je Zaleski, komu je car podielio čast tajnoga savjetnika.

U Španjolskom gradu Badajoci pobunio se narod proti vladajućoj obitelji Burbonah. Buntovnikom pridružile se i nekoje pukovnije vajnikah. Taj prvi izgred bi mahom potlačen, nu istodobno pojave se nezadovoljnici u Negari i u Barceloni. Kolaju glasovi, da buna neće imati zlih posledicah jer da je većinom potlačena a buntovnici razprešeni. Narodu je dosadilo što se vlada za njega malo ili ništa nabrine a i sam kralj, da se je u poslednje doba malo skrbio za svojo podložnike. O groznom potresu na talijanskom otoku Ischii sudili smo poslednji put preblago. Potres bio je mnogo strašniji nego li se moglo na prvi čas i pomisliti. U trih gradcih poginulo je

preko 5 tisućah stanovnika pod razvalinama. Neima skoro kuće koja nije posve porušena. Da uzmagnoem približno popisati sve grozne slučajeve koji su se dogodili na nesretnom otoku, nebi nam bio dovoljan čitav list. Bieda i nevolja vlada silna na celom otoku. Uz svu strahovitu nesreću, prieti jošte pogibelj, da se pojavi kakova kužna bolest od lješinah, nalazećih se jošte uvijek izpod razvalinah. Narod talijanski i sav naobraženi svijet pritiče preostavšim nesretnikom u pomoć velikim novčanimi sredstvi. Sam kralj Umberto pohrlao je na mjesto nesreće a njegovo otčinsko srce nemoćaje odoletu a da neproplaća nad toli groznim udarcem.

Razgovor medju Blažom i Matčinom pod Tinjanskom Ladonjom.

Blaž. Kako je Mate moj.
Mate. A dobro hvala Bogu dok nas tako dužd nastoji ja se ufam, da će bit dobro leto, zač sve gre k računu.
Blaž. To je sve pravo, ali neznam ki će nam intradu pospraviti i pouzivat kad te nas još u zrpan stavit.
Mate. A zač Bože moj? Ter mi nismo nič komunjskega pojell ni popell, nit nikomu zla učinill.
Blaž. A nismo ne, nego nećemo smet nič govorit, nit našemu mlademu županću nič pregovoriti ad da nas valje činit areštut.
Mate. Ča si mu ti ča prigovoril pak se je tobi to pripetilo?
Blaž. Ni meni ne, nego dvem našim je malo falilo...
Mate. A kade, ča, kako, povej mi?
Blaž. Tako brate, neku nedelju su šil dva naša popit pol litre vina k Žvanutu. Kako znaš onde je oštarija ponavreč za gospodu; bilo za jedinim stolom gospode medju kojimi i naš županid.

Mate. A porakice je, imamo svedoki ki su ga vidill.
Blaž. Zala mu bol došla, on štima več svojega breka nego nas, i jušto za to bi ga dobro tužit.
Mate. A dragi ti ča češ praznustamu mlati, govori njihov oštar Žvanut: »San Bernardo san Bnardino, ogul cosa ga principio e fin«.

Luca i Mara.

Mate. Ala, pravo se dč, da čovek nikada nazna ča će ga tokat. Ki bi bil mane sirote rekak, da će se nad hudoba ka ča se ono, ča san ti zadnji put povedala od gospodi va Čičarije va fučeli stavit. Joh ti nebudi, tužna ja!
Mate. Jumanec ter je. Povedal mi je naš Frarina, da je nebore tega pozuhla pun Jurina i Frarina i nekla druga fujeta tršćanska, neki »Catidina«.
Mate. Je je Marico je. Naš Jurina odkada je to lejli va ten »Catidina«, skače po kuće kako brtroglav; s nelokavom gulinu brnda tanca i kanta cel dan, baš kako i čovek temu je zmoda.
Mate. Ča nimaš kakovega praha, al kap vodi al sledič žesa, al hudi ča? Luca moje ti si brizna disgracijana. Recl mi malo, ča to pak vavek kontu?
Mate. Joh mu bilo i katoloh na vrh glavi, ki je to mane kriv. Ča kanta? ča ti ja znan? Neč tuli od nekakove: Kumpanija Marionet, Frakanapa de me zel; Pulcinella i Brigella, Če mi samo reč: aj Strela; Plača će bit penzion Arleikini i dericion
Mate. Si ga mogla onako z lepa: »Jurid moj, svet se zgleda, deca ti se rugaju, ča to nemariš«. Ni horisti a takoven z grda, ne.
Mate. Tako ča misliš, da san šla s vilami na njega? On mi na se odgovara, da gre va Čičariju za arleikina, da ča bit s vremenom gospodin a morda valje i zogar. To mane strotu ni bilje nepjaja.
Mate. I pur smo ni ženske glavi ča Bog da. Da smo mi zadnji put zeljak za zubi drzale, nebi se bilo lepo danas znalo, dan imaju va Čičariju Marionet a vaš Juricina bi bil na šestec, lepo vijen i čujen.
Mate. Sma, sma, glavna nam rabila, veliko intrigi. Ako mane ovista neopameti, več neće nijedna. Ma ču od sada mučat kako i zid.
Mate. Ju mane dunke ča, po užance.
Mate. Su ti se Marico malomu cepi prijeli.
Mate. Ti si mala naštrapala. Kakovi cepi? komu malomu?
Mate. Bormiča nisan; ča nisi nosila tanski dan maloga kozičce cepit?
Mate. Joh ti nebudi! San nosila, san; gre mi baš pena na usta kada pomislim kako mi se je briznjajana derali i vrišćal, pak bila operala sejeno kako da san doma ostala.
Mate. Ju mane! dunke to su se po sen kapitanije ti cepi jenako prijeli i pur ni bilo onput ni buri ni daža. Najbrže da su se gospodin medig onit dni s levun negan stajali.
Mate. Bi ga dobro poslat cepit malo onu našu kozu, kada mu negredu kozičce, ter se brizna drž ka i strahulj; bi morda još koliko tolko plodi.
Mate. Namor bi ako bi se prijelo.

Različite viesti.

Položio mandat. G. namjestnik barun de Pretis odrekao se zastupničku na zemaljskih saborih u Poreču i u Gorici. Novi izbor bijaše razpisán za 14. t. U poreski sahor bijaše mjesto njega izabran za gradove Buzet Izolu i Milje g. Strudhoff.

G. Dr. Valussi prošit gorički, o kojem su bila novine raznesle, da će postati biskupom u Poreču, nebi to časti primio, kao što pišu »Edinosti« iz Gorice, jer da nepozna jezika onog puka koga bi imao predvoditi. Poznato je, da sračinjaju ogromnu većinu stanovnikah porečkopoljske biskupije čisti Hrvati a preč. g. Valussi uvjida i sam kratki bi bilo znanj mučeno upravljati pukom koga nerazumi a kol bi bilo za puk sam ponizujuće, da imade naštrapa, kojim mu nemože podati duševne hrane u materinskom pučkom jeziku.
 Kad bi svi službenici, bilo crkveni bilo svjetski ovako plemenito shvađali svoje zvanje, zalsta bilo bi u svijetu manje nepravdlih i manje tužbah.
 Neke se ugleda u preč. g. Valussi-a svaki onaj koga puk svojim znojem uzdržuje a ipak niti on razumlje puka niti puk njega.

Dr. Josip Defacis, predsjednik zemaljskoga suda u Trstu imenovan je predsjednikom e. k. prizivnoga suda (apel) u Zadru. Ima toga već jednu dve godine, odkad se u Dalmaciji postavljaju na dva važnija mjesta muževi koji neuzvijaju simpatije tamošnjega pučanstva, jedno što nisu hrvatske narodnosti a drugo što niti nepoznavaju hrvatskoga jezika. Zato prate naša braća u Dalmaciji svako novo imenovanje nepouzdanim srcem.
 Nu kod ovoga imenovanja moženo jih uvjeriti, da će dobit muža pravedna, koj će nastojati pribaviti hrvatskomu jeziku kod dalmatinskih sudovah ono mjesto, koje ga po zakonu ide. Novi predsjednik rođen u Kanalu u Gorličkoj, slovenskoga je porijekla. Ako i nije hrvatskomu jeziku onako vješt kao što slovenskom, nadat se je, da će se u njem za kratko doba usavršiti. Kod ovdašnjega tršćanskoga suda Defacis bio je prvi presjednik, koji je nastojao, da se imenuju za sudcesamo takovi pravnici, koji osim drugoga, poznavaju i hrvatski ili slovenski jezik. Nije trpio, da se sudac razgovara s našim čovjekom pomoćju tužna.
 Mi gubitak gosp. Defacisa nemožemo nego iskreno žaliti, a braći Dalmatincem svakako samo čestitati rad dobika ovako vratna predsjedništva.
Konvikt. Primismo sledeće pisamce:
 Slavno uredništvo!
 »Curia Episcopalis« službeni list tršćanskog koprakata biskuplje u svojoj broju za mesec julij t. g. donáša dobrovoljna prinosna za diecezaniski konvikt i to u talijanskom jeziku.
 Budući je službeni jezik toga lista latinski i budiž većina prinosnikah tamo navedenih potiče iz hrvatskih ili slovenskih krajevah — bilo občine bilo pojedinci — to molim to slavno uredništvo, da mi ruzioži i razjasni taj postupak preč. biskuplje, što se prinosi tiskaju u talijanskom jeziku?
Jedan, koji je također njelo doprinio.
 Mi s naše strane upućujemo gornje pitnje preč. ordinarijatu, da li na njega odgovorit li da ga uzme na ugodno uzvažje.
Uredništvo.
 Sv. krizma nedeklanatu Knatveker imbla je biti mjesto 2. i sledičih danak septembra, 7. i sledičih danah oktobra. Dobjajemo, da je za ovu godinu odložena.
Njemački gimnazij u Pazinu.
 Na kojem podučavaju većnom njemački talijanski profesor istarski djevoj. pohadjaju je minula školske godine 143 djakah. Medju tim bijaše po narodnosti 71 Talijanah, 46 Hrvatah, 19 Slovenacah i 3 Nijemacah. Odljeznjakah bijaše 19. s prvim redom 76, s drugim 17. s trećim 9. Učevali jezik je njemački dočim je hrvatski i talijanski obvezatan predmet za one, koji se kod upisivanja izjave za ješan od tih »zemaljskih jezika« bez obzira na njihovu narodnost. Da je takova izjava za hrvatske roditelje, dotično njihovnu djecu, u naših okolnostih vrlo škakljiva, trebča spominjuti.
 Program sadržaje nastavak: lanjake razprave pod naslovom »Das grosse Starben in Deutschland in den Jahren 1348-1351« koja ču svakako istarske djnje u velike zanimati!
Petarda u Trstu. Jošte će se sjećati našli čititelji, da bijaše bačena dne 2. augusta prošle godine bomba medju tršćanske veterane.
 Dokazalo se poslije, da je to maslo naših »neoslodjenih«.
 U nedelju dne 5. augusta t. m. kao na godišnjicu naučije veterani zahvaliti u crkvi Bogu što se nije dogodila onom zgodom veća nesreća.
 U subotu u veče oko 10. urah puče petarda u ulici »Via Tintora« nedaleko veteranske sgrade u predvorju kuće br. 3. Srećom nebijaše blizu žive duše koja bi bila mogla naštradati. Redarstvo dotrča odmah na lice mjesta i uhvatil nekoje sumnjive osobe, koje poslije na slobodu pustil. Iztraga vodi se još uvijek, nu ostati će valjda bez uspjeha. Neima dvojbe, da bijaše petarda bačena od »neoslodjenih«
 Ovaj žalostan događaj čine smješnim tršćanski, slavenstvu protivni listovi (bez razlike jezika). Prepisu se nalma medju sohom dan biljaše namljena petarda redarstvu ili veteranom a neizpituju, koji ju je bacilo i radi česa.
 Oni bi najradije celiu stvar zabušurill jer znađu, da ovaj događaj neslužil njihovim gospodarom na čast.
Malo seminjske. Tršćansko-koprakski biskupski ordinarijat razposlao je na potredjene kurate okružnicu koju prihobćujemo u glavinih točkah radi ravnania onim roditeljim, koji bi žellili svoju djecu u konvikt na odgoj poslati. Biskupski konvikt u Trstu otvorit će se dne 17. jodugo septembra. Kuća u tu svrhu kupljena predat će se jedva 24. ov. mj. Vrelema dakle dok se škole otvore, kratko je, pak neće biti moguće tako hitro sve potrohito ponoviti, preinčiniti itd. To je i uzrok, što se nege moći ove prva godline nego ograničiti broji mladičah primiti.
 Uvjeti primanja su sledi: 1. Molbenice podpisane od roditeljah ili njihovih namjestnikah, Biskupu upravljene, imaju

se kroz dotični kuratni uređ najkrajnje do 20. t. m. tršćansko-koprakskom ordinarijatu odpremiti. 2. Primiti će se samo djaci gimnazijski rođeni u tršćansko-koprakski biskupiji. 3. Pitomeći ča morat svi, bez iznimke, pohadjati e. k. državnu gimnaziju u Trstu. 4. Troškovi za odjeću, rubaninu, knjige, pristojbine školske, imaju namirili roditelji sami; kod primanja uvaziti će se i mještinski prinos koji ča dotični roditelji, po svojih silah, za odgoj svoje djece davati. Samo djeca bezvsiromašnih roditeljah primiti će se besplatno. Štipendisti morat će sav šticipendij odstupiti konviktskoj blagajni. Roditelji imaju se pismeno obvezati, da će njihovih sinovi obsluživat kućni red, i da će oni redovito uplatiti biskupskoj piarni mjesečno občan prinos. Same molbenice pak s krstnim listom, svjedočimah širomahstva, škol-skimi svjedočimah zadnjih dvjüh težajah i sa očitovanjem roditeljah, da pristaju na uvjet pod br. 4. nek se predadu u zgodno vrijeme dotičnomu kuratu, koji čaj na Biskupa poprattil.

Iz Zminjašćine pišu nam, da je tamošnje »Istarsvo« odlučilo graditi novu cestu od Zminja do Prkačini, mjestanca gdje bi imala biti željeznicka postaja.
 Ta cestak što nas uvjeravaju — nije potrebna, dapače bila bi štetna, jer bi stajala kakovih 6000 for. koje bi narod morao namaknuti, nerachunajući amo uzdržanje iste.
 Zminjcem nebi se pomoglo niti sa novom postajom niti tom cestom, jer bi tad bilo ot Zminja do nove postaje skoro tako daleko, kao što je ot Zminja do postojećeg jur postaje Kanfanar, kamo vodi lipa državna cesta.
 Ni trošak nebi bio putniku manji u Pul preko Prkačini nego li je sada kroz Kanfanar; dakle čemu ta novotarija? Žil jezeli govore, da bi se tim Zminjska i Pazinška gospoda bijaše odlučili bigulamaš (koji su za njih glasovali i radili kod poslednjih izbornih) iz Prkačini i okolice, ali da narod niti »pita niti žell imati tog novog troška i bremena.
Tribune. časopis o kojem bijaše već na ovom mjestu govora, donáša u broju od petka (10/9) dopis sa otoka Krka, u kojem opisuje točno i nepristrano poslednje občinske izbore za občinu Krčku. O tih izborih imademo i mi viest na drugom mjestu. Nu nesmiemo žalihbo svega kazati (kao što kaže Tribune) što i kako bijaše tako.

Tko traži taj najde. U nedelju prodje pokraj kavane »Fabris« vršnjaci se tršćanski »Sokol« iz Občine. Tuj se desilo nekoliko mlade gospode tršćanske. Jedan od tih, nemogav svoju talijansku rabijalnost sustegnuti, reče: »porchi de scialvi.« Sokolovac jedan prisikoh k stolu mlade gospode uhvatil štak drskog derana te počeo s njim, sokolskim načinom ledja izazivati mjeriti. Gospoda počkovaše kopita a nemitirajuć dođesav sobom modrica, oštavi razmrskan štup u kavani.

Srećke za ljubljanski dom. Tko žell kupiti sredakah, izdanib za podignuce slovenskog doma u Ljubljani, neka se obrati na čuvara slavenske čitaonice u Trstu.

Javna zahvala.

Pošto mi nije bilo moguće posebno zahvaliti svim koji su mi čestitali prigodom mog imendana, zahvaljujem se ovim svim i svakomu što srdačnije.
 Dr. Dinko Vitezic, narodni zastupnik.

Javna zahvala.

Bratovščina hrv. ljudih u Istri primila je na dar od blagorodnog g. Dr. Šandora pl. Bresztyensky-a 100 for. od baštine pripale mu smrtju preč. kanonika Franje Huszara. Na izdahnem i veledušnom dar zahvaljujaju najsmjernije u ime družtva potpisani odbor.
 U Kastvu, dne 2. kolovoza 1893.

Listnica.

G. A. M. D. Pul. Primilo amo u redu, G. dopisnik F. te Z. Vášo viesti su posve privatne naravi; nemogu dakle zaninati naše čitavice.
 G. D. P. Pul. Primismo i ubilježimo za god. 1894. Srdčan odzdrav.
 G. dopisnik A. V. te N. On omom predmetu bijaše govora u dvih poslednjih brojevih. Nemožemo uvijek jednu tu listu gutiti.
 Prijatelj A. M. u K. T. Ljepa Van hvala. Bog vam naplatio trud. Vam i prijateljčan srdčan pozdrav.
 G. A. te N. Za ovaj broj stiglo prekamno; potroška nikakva.